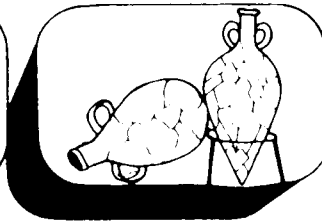

חדשות מן העבר

ליקט והביא לדפוס: שלמה דורי, מוזיאון וארכיון הרפת, יפעת

טובות לחלב. הן קטנות, ללא קרניים, אדומות עם כתמים לבנים.

6 בקר-אל-פלאחין - Bakr-el-Felahin - גזע ידוע של פלחים ארץ-ישראליים. הן גרועות בגלל החזקותם וגידולם הירוד. כששואלים: "מדוע אינכם משביחים את הבהמות, שיתנו יותר חלב?" התשובה היא: "תודה לאל גם עבור אלה".

הזנה. השאלה, ששואל אחד האיכרים: איזה סוג מזון הוא הטוב ביותר עבור פרות חלב וכמה צריך לתת להן ביום? התשובה מבוססת על מידע מהעתונות המקצועית הצרפתית, ממנה נלקח בתקופה זו מרבית החומר. במקרה ספציפי זה התשובה מבוססת על עלון הדרכה של מיניסטריון החקלאות הצרפתי. ספק אם ההוראות ניתנו להגשמה בתנאי ארץ-ישראל דאז. וזאת התשובה: "הטוב ביותר לפרת חלב הוא, שהמזון יכיל 70 עד 80 אחוזים לחות". עשב טבעי מכיל אחוזים אלה של לחות ולכן הרכב כזה הוא הטוב ביותר. אך אם הפרות מוחזקות ברפת טוב לתת 5 ק"ג שחת, 25 ק"ג תירס ירוק ו-25 ק"ג סוגי ירק אחרים. בחורף לעומת זאת: 6 ק"ג שחת, 35 ק"ג סלק או גזר או דלעת, 28 ק"ג עוגות שמן של שומשום (כוספה) ו-8 ק"ג קש. אם יש ברשותכם עלי גפן (על זה להלן) יכולים לשנות את המנה: 10 ק"ג עלים ירוקים (או 5.5 ק"ג יבשים) 5 ק"ג קש, 2.5 ק"ג סובין ועוד 1.5 ק"ג כוספה. כל זה מומלץ על ידי מיניסטריון החקלאות הצרפתי לפרה במשקל 500 ק"ג ועם תנובה של 3,000 ק"ג חלב (ואז לא היו כאלה בארץ).

במאמר ערוך מוסבר הערך התזונתי של עלי

בפעם הקודמת סיפרנו על אותה חוברת הדרכה, באידיש, אשר הופיעה בתקופת העליה הראשונה, בשם "דער קאלאניסט". אז ציטטנו את ההוראות הנוגעות לחלק הווטרינרי. הפעם ברצוננו להביא לידיעת החברים את החלק הוואוטכני: "לגבי גזעי בקר, אשר מצויים בארץ ישראל, יש דעה מקובלת, שאין בארץ בהמות טובות, כי הן כולן קטנות, רזות וכמעט לא נותנות חלב. אך הדעה הזאת רחוקה מלהיות נכונה, כי יש בארץ גזעים אחדים ושונים זה מזה. הגרועות ביניהן הן הפרות הפלחיות. הסיבה למצבן היא, שחסר הידע כיצד להשביחן והדלות בהן גדלות וניזונות. אך קיימים גזעים, אשר טיבם משובח יותר ואותם נתאר:

- 1) בקר-אל-רור - Bakr-el-Ruhr - נמצא בסביבות ירושלים ומזרחית משכם. בקר שחור, רק במקרים נדירים נקוד ורק כתם לבן על הפנים, קרניים גדולות. בהמות גדולות המתאימות יותר לייצור בשר מאשר לחלב.
- 2) בקר-אל-ג'ולן - Bakr-el-Djulan - יש ביניהן פרות חלב אמיתיות, אשר מניבות לפחות 9 ליטר חלב ביום; בעונת החורף וגם בשאר ימות השנה לא פוסקות מלתת חלב.
- 3) בקר-אל-שמל - Bakr-el-Chamal - אחד הגזעים הטובים לחלב המצויים בסביבת דמשק. עור עדין, גבוהות, אדומות לחלוטין, אלה תכונות עיקריות. גזע ידוע כבקר חלב מובהק.
- 4) בקר-אל-בירותיאת - Bakr-el-Beirutiat - מתאים ביותר לבשר. רבות בצבע שחור עם קרניים גדולות. בכל ישובי ארץ ישראל מועדפות מאד לשחיטה.
- 5) בקר-אל-מאלאחה - Bakr-el-Malaha - נמצא בין יפו ועזה. בין פרות אלה יש כאלה, שהן

האלה לקוחים שוב מהעתונות החקלאית הצרפתית וספק אם הם רלוונטיים לתנאי הארץ. בעיה נוספת, עליה אינני יכול להביע דעה, היא האם קטיף עלים ירוקים מהגפנים אחרי הבציר היה רצוי מבחינת הגפנים. בכל אופן, עצם הרעיון מעיד על מחשבה של משטר הזנה מתקדם יותר, מאשר זה שהיה מקובל במשק הפלחים הערביים.

גפן, אשר יש לאסוף מיד אחרי הבציר כשהם עדיין ירוקים. מוסבר, שאפשר להאביס אותם טריים או לחפור בור באדמה ולהחמיץ אותם, כשהם מסודרים בשכבות, שביניהן מפזרים מלח. מעניין, שאז כבר היתה מודעות להכין מזון לתקופות הקיץ והסתיו בהן לא היה שום מזון גס ועסיסי (היעדר מוחלט של השקיה). במאמר הנ"ל מובא ההרכב הכימי של עלי הגפן. הנתונים

בית הספר החקלאי "מקוה ישראל" בשנת 1893. בתמונה זו הצליח הצלם להנציח את חליבת הפרה, סינון החלב והובלתו אל השוק.

לצוותי הרפת בקיבוצים לחברי מושבים מגדלי-בקר לבתי הספר החקלאיים

המוזיאון וארכיון הרפת בישראל, אשר בקיבוץ יפעת, פתוח לקהל בכל יום חול בשעות 7.30–11.30 (בשבת האחרונה בכל חודש בשעות 10.00–13.00). הכניסה חופשית!

לשם תיאום הביקור, נא להתקשר מראש לטלפון 06-548974, בשעות 7.30–11.30.

בהזדמנות ביקור במוזיאון הרפת אפשר לבקר גם במוזיאון לראשית ההתיישבות, הנמצא בקרבת מקום.